Eduskunnan talousvaliokunta

TaV@eduskunta.fi

HE 211/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Geologian tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä HE 211/2020 vp ehdotetaan muutettavaksi Geologian tutkimuskeskuksesta annettua lakia. Tarkoituksena on siirtää Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) toimialaan kuuluvien kansainväliseen toimintaan liittyvien kahdenvälisten asiantuntijapalveluiden hallinta perustettavalle yhtiölle. Perustettavan yhtiön osakkeet merkittäisiin valtion lukuun. Osakeyhtiö olisi valtion omistama ja sen omistajaohjauksesta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Esityksessä katsotaan, että perustettavalle yhtiölle siirrettäväksi ehdotettavia tehtäviä suorittaessaan GTK toimii kilpailluilla hyödykemarkkinoilla yhdessä muiden palveluntuottajien kanssa. Perustettavalle yhtiölle ei siirrettäisi tehtäviä, jotka sisältävät julkista valtaa tai merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tällä perusteella kyse on KKV:n näkemyksen mukaan lähtökohtaisesti taloudellisesta toiminnasta, johon sovelletaan kilpailulain (948/2011) 4 a luvun kilpailuneutraliteettisäännöksiä.

Kilpailulain 30 a §:n mukaan KKV:n tulee ensisijaisesti neuvotteluteitse pyrkiä poistamaan valtion määräysvaltaan kuuluvan yksikön harjoittamassa taloudellisessa toiminnassa sovellettu menettely tai toiminnan rakenne, joka tavaroiden tai palveluiden tarjonnassa vääristää tai on omiaan vääristämään terveen ja toimivan kilpailun edellytyksiä markkinoilla tai estää tai on omiaan estämään terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun syntymistä tai kehittymistä.

KKV katsoo, että GTK:n taloudellisen toiminnan yhtiöittäminen on omiaan parantamaan toiminnan läpinäkyvyyttä sekä edistämään kilpailuneutraliteettia esityksen tarkoittamien asiantuntijapalvelujen markkinoilla.

Esityksen mukaan valtio päättäisi osakepääoman suuruudesta, yhtiön omavaraisuusasteesta sekä asettaisi yhtiöön sijoitetulle pääomalle tuottovaatimuksen. Yhtiö ostaisi hallintopalvelut ja ainakin alkuvaiheessa myös tarvitsemansa asiantuntijatyön GTK:lta ja muilta palveluntuottajilta.

KKV korostaa valtion, mukaan lukien GTK, ja perustettavan yhtiön välisten toimien markkinaehtoisuuden merkitystä kilpailuneutraliteetin kannalta. Yhtiön talouden tukeminen sellaisessa laajuudessa, johon tavanomainen sijoittaja ei olisi valmis ryhtymään, voi johtaa kilpailulain 30 a §:ssä tarkoitettuun kilpailun vääristymiseen tai estymiseen. Tämä tarkoittaa, että yhtiötä perustettaessa pääomittaminen on tehtävä ja aloittava tase laadittava siten kuin yksityinen sijoittaja vastaavassa tilanteessa toimisi. Ylipääomittamista tulee välttää. Mikäli valtio kohdistaa yhtiöön rahoitustoimenpiteitä, toimenpiteet on toteutettava ehdoilla, joita yksityinen sijoittaja vastaavassa tilanteessa vaatisi. Yhtiön toimintaan sitoutuneelle pääomalle on asetettava kohtuullinen tuottovaatimus. Tuottovaatimusta asetettaessa tulee vastaavaa toimintaa harjoittaviin yksityisiin toimijoihin perustuvan mahdollisen vertailuanalyysin lisäksi ottaa huomioon yhtiön toiminnan riskitaso ja toimintaan sitoutuneiden varojen määrä. Myös alihankinnasta aiheutuvat kustannukset tulee huomioida toiminnan kustannuksina.

Esityksen mukaan kansallisia vertailuyrityksiä, jotka voisivat tarjota vastaavia kokonaispalveluja, ei ole tunnistettu. GTK:n toimialaa kapeammilla osa-alueilla on myös muita toimijoita. Esityksessä on tämän vuoksi arvioitu, ettei pääomitustaso aseta perustettavaa yhtiötä muita parempaan asemaan. KKV toteaa, että esityksessä ei ole huomioitu pääomitustason vaikutusta potentiaaliseen kilpailuun. Mikäli pääomittamisessa ei noudateta edellä esitettyjä periaatteita, yhtiön voi olla mahdollista toimia alalle tulon estävällä tavalla ja kilpailun syntyminen voi estyä.

Esitykseen sisältyvän lakiesityksen 3 a §:n 3 momentin mukaan GTK voisi tuottaa osakeyhtiölle hallinnollisia palveluja ja muita tukipalveluja markkinahintaista korvausta vastaan. KKV toteaa, että näiden palvelujen hinnoittelun markkinaperusteisuus vaatii GTK:lta erityisen huomion kiinnittämistä työajanseurantaan ja hinnoittelun sitomista toteutuneeseen työaikaan. Markkinahintaisen korvauksen vaatimuksen rajaaminen hallinnollisiin palveluihin ja muihin tukipalveluihin tarkoittaa kuitenkin, ettei ehdotettu säännös välttämättä koskisi GTK:n yhtiölle alihankkijana tuottamia asiantuntijapalveluja. Kilpailuneutraliteettilainsäädäntö edellyttää GTK:n hinnoittelevan kaikki yhtiön markkinatoimintaa varten tuotettavat palvelut markkinaehtoisesti. Lisäksi GTK:n palvelumyynnissä yhtiölle tulee ottaa huomioon kilpailulain 30 d §:n soveltamisedellytykset ja kirjanpidon eriyttämisvaatimus.

ALLEKIRJOITETTU KONEELLISESTI
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

Lopuksi KKV korostaa, että yhtiölle tuotettavien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu ei yksinään riitä varmistamaan sitä, ettei yhtiö voisi saada GTK:lta kilpailua mahdollisesti vääristävää etua, sillä tällainen etu voi ilmetä hallinto-, tuki- ja asiantuntijapalvelujen hinnoittelun lisäksi missä muodossa tahansa. Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa yhtiö voisi liiketoiminnassaan hyödyntää GTK:lta saatua julkisesti rahoitetusta toiminnasta peräisin olevaa tietoa, joka ei ole vastaavin ehdoin myös yksityisten markkinatoimijoiden saatavilla.

Juhana Järviö
Asiantuntija

ALLEKIRJOITETTU KONEELLISESTI
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ